

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ
11/2009 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi julkisesta työvoima-
palvelusta annetun lain ja eräiden muiden la-
kien muuttamisesta**

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 178/2009 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta sekä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ovat antaneet asiasta lausuntonsa (PeVL 27/2009 vp ja StVL 20/2009 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Päivi Kerminen ja ylitarkastaja Timo Meling, työ- ja elinkeinoministeriö

- johtaja Marita Savola, opetusministeriö
- koulutus- ja työvoimapolitiikan sihteerinä Sanna Siekkinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Heli Puura, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- työvoimapolitiikan asiamies Heikki Taulu, Akava ry
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- edunvalvontasihteerinä Timo Kontio, Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto - SAK-KI ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- Suomen Yrittäjät ry
- Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että työnhakijan mahdollisuuksia parantaa opiskelemalla työllistymisvalmiuksiaan parannetaan säätämällä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa työttömyysetuudella tuettavasta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta. Työvoimapolitiittisen aikuis- koulutuksen ja työnhakijan omaehtoisen opiske-

lun ajalta maksetaan työttömyysetuutta ja ylläpitokorvausta.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun ajalta maksettavaa ylläpitokorvausta esitetään korotettavaksi yhdellä eurolla ja työssäkäyntialueen ulkopuolella järjestettävien

toimenpiteiden ja opiskelun ajalta maksettavaa korotettua ylläpitokorvausta kahdella eurolla.

Työllistämistuen myöntämisestä työttömyyspäivärahaan oikeutetulle työelämävalmennuksen ajalta luovutaan ja sen sijasta työelämävalmennuksen ajalta maksetaan työttömyyspäivärahaa ja ylläpitokorvausta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on lausunnossaan (StVL 20/2009 vp) todennut, että nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys ja sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 179/2009 vp) muodostavat yhden kokonaisuuden, joka olisi voitu antaa eduskunnalle yhtenä esityksenä, jolloin uudistuksen kokonaisuus hahmottuisi selkeämmin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemykseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että näin merkittävät uudistukset jatkossa kootaan yhtenäisiksi, hyvin valmistelluiksi kokonaisuuksiksi ja tuodaan eduskunnan käsiteltäviksi niin hyvissä ajoin, että niiden huolellinen käsitteleminen eduskunnassa on mahdollista. Valiokunta painottaa, että sen palvelu- ja etuusjärjestelmän, jolla pyritään tukemaan työttömien työnhakijoiden toimeentuloa ja uudelleen työllistymistä, tulisi olla mahdollisimman selkeä ja ymmärrettävä, jotta stressaavan elämäntilanteen kohtaama kansalainen voisi mahdollisimman helposti selvittää, mitä velvollisuuksia, etuja ja oikeuksia hänelle lainsäädännön mukaan kuuluu.

Työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukeminen

Esityksellä parannetaan työnhakijan mahdollisuuksia kehittää työllistymisvalmiuksiaan säätämällä työttömyysetuudella tuettavasta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta. Uudistuksen taustalla on huoli osaavan työvoiman pulasta ja halu kannustaa työttömiä kouluttautumaan. Parantamalla työttömien koulutustasoa ja työllistymisedellytyksiä pyritään vahvistamaan Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointiyhteiskunnan pohjaa.

Valiokunta pitää uudistusta merkittävänä. Esityksellä toteutetaan osaltaan parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän asettamia tavoitteita ja ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (AKKU) johtoryhmän toimenpide-ehdotuksia, joilla pyritään parantamaan aikuisväestön mahdollisuuksia kehittää osaamistaan koko työuran ajan erilaisissa elämäntilanteissa ja työmarkkina-asemasta riippumatta. Esityksen mukaan 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla on jatkossa nykyistä laajemmat ja joustavammat mahdollisuudet työttömyysetuudella tuettaviin ammatillista osaamista parantaviin omaehtoiisiin opintoihin kaikilla koulutusasteilla, silloin kun työ- ja elinkeinotoimisto on todennut koulutustarpeen ja arvioinut omaehtoisen opiskelun työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisimmaksi keinoksi parantaa ammattitaitoa, työllistymistä tai työssöpysymistä. Linjaus merkitsee sitä, että työttömän omaehtoisessa koulutuksessa säilyy edelleen työvoimapolitiittinen harkinta eikä uudistuksella ole tarkoi-

tus rakentaa opintotukijärjestelmälle rinnakkais- ta järjestelmää.

Tukijärjestelmä selkiytyy, kun työttömyysai- kaiset koulutusetuudet yhdistetään yhdeksi etuudeksi ja työtön saa samansuuruista etuutta siitä riippumatta, osallistuuko hän työ- ja elin- keinotoimiston hankkimaan koulutukseen vai itse hankkimaansa koulutukseen. Samalla oma- ehtoiseen koulutukseen osallistumisen ehtona olevasta 10 vuoden työhistoriavaatimuksesta luovutaan.

Tuen ehtona on, että työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy omaehtoisen koulutuksen ja katsoo sen edistävän työttömän työllistymistä. Valio- kunta korostaa, että työ- ja elinkeinotoimiston tulee arvioida omaehtoisen opiskelun työvoima- poliittista tarkoituksenmukaisuutta yhteistyössä työnhakijan kanssa. Valiokunta painottaa, että sopivan koulutuspaikan löytyessä työnhaku- suunnitelman täydentämisen tulee tapahtua työ- ja elinkeinotoimistossa nopeasti ja joustavasti.

Valiokunta painottaa työ- ja elinkeinotoimis- tojen henkilöstön osaamisen vahvistamista ja alueellista yhteistyötä koulutussektorin kanssa niin, että työ- ja elinkeinotoimistoissa on riittä- västi tietoa opiskeluvaihtoehtoista ja niiden tuottamista valmiuksista työnhakijan omaehtois- ta opiskelua koskevan päätöksenteon pohjaksi. Työ- ja elinkeinotoimistojen ohjaus- ja neuvon- tahenkilöstöltä vaaditaan hyvää koulutusjärjes- telmän ja -tarjonnan tuntemusta. Valiokunta pi- tää tärkeänä kiinteää yhteistyötä opetushallin- non ja työ- ja elinkeinohallinnon kesken ja ko- rostaa työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstön koulutustarpeiden huomioon ottamista järjestet- täessä täydennyskoulutusta aikuiskoulutuksen opetus-, neuvonta- ja ohjaushenkilöstölle.

Omaehtoisen koulutuksen hyväksyminen osaksi työttömän henkilön työllistymissuun- telmaa edellyttää työ- ja elinkeinotoimiston suo- rittamaa koulutustarveharkintaa. Valiokunta katsoo, että tämän harkinnan pitäisi olla suhteel- lisen väljää, koska lähtökohtaisesti tutkinnon suorittanut henkilö on työmarkkinoilla yleensä aina paremmassa asemassa kuin henkilö, jolta koulutus puuttuu tai tutkinto on jäänyt kesken.

Aluehallintouudistuksen yhteydessä hyväksy- tyn strategia-asiakirjan mukaan aikuiskoulutus- ta koskevaa alueellista yhteistyötä vahvistetaan ja alueiden muuttuviin osaamis- ja koulutustar- peisiin vastaamista edistetään elinikäisen oppi- misen periaatteella. Myös työvoimatoimikunnat pyrkivät ennakoimaan oman alueensa tulevia työvoimatarpeita ja edistämään koulutustarjon- nan mahdollisuuksia vastata työvoiman kysyn- tään eri aloilla.

Etusuudistus lisää omaehtoisen aikuiskoulu- tuksen kysyntää. Aikuiskoulutuksen tarjontaa on vuoden 2009 kahdessa lisätalousarviossa ja vuo- den 2010 talousarvioesityksessä lisätty merkittä- västi taantuman vaikutusten lieventämiseksi sekä AKKU-johtoryhmän ehdotusten toteutta- miseksi. Opetusministeriön arvion mukaan lisä- tyn koulutustarjonnan pitäisi riittää ainakin ly- hyellä aikavälillä myös työttömien omaehtoisen koulutuksen kysynnän tarpeisiin. Etusuudis- tuksen vaikutuksia kysynnän kehitykseen ja tar- jonnan riittävyteen tulee kuitenkin tarkoin seu- rata ministeriöiden yhteistyönä. Myös opiskeli- javalintoja ja koulutuksen järjestämisaikataulu- ja koskevat kysymykset on selvitettävä opetus- hallinnon ja työ- ja elinkeinohallinnon yhteis- työnä, jotta työttömän omaehtoinen opiskelu voisi tapahtua työ- ja elinkeinotoimistossa laa- dittujen arvioiden ja suunnitelmien mukaisesti.

Omaehtoiseen opiskeluun liittyvä 25 vuoden ikäraja

Säännökset työttömyysetuudella tuetusta työn- hakijan omaehtoisesta opiskelusta eivät koske alle 25-vuotiaita työnhakijoita. Ehdotettavan etuusjärjestelmän uudistuksen tarkoituksena on työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tavoittei- siin liittyen parantaa nimenomaan aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka.

Tarkoituksena ei ole korvata opintotukijärjes- telmää tai muita vastaavia opintojen aikaisia tu- kimuotoja, minkä vuoksi alle 25-vuotiaiden hen- kilöiden omaehtoisten opintojen ensisijaisina tu- kimuotoina säilyisivät jatkossakin opintotuki- laissa säädetyt tuet. Tällä pyritään ehkäisemään tilannetta, jossa peruskoulun tai lukion päättä-

neitä rekisteröityisi työnhakijoiksi ja pyrkisi saamaan myöhempien opiskelujensa ajalta opintotukea korkeampaa työttömyysetuutta.

Ikärajan asettaminen ei heikennä nykytilaan verrattuna nuorten työttömien mahdollisuuksia saada työttömyysetuutta omaehtoisen opiskelun ajalta. Nykyisen koulutuspäivärahan saamisen edellytyksenä on 10 vuoden työhistoria, joten sillä on voinut aloittaa opinnot käytännössä vasta 28-vuotiaana.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin näkemys, jonka mukaan alle 25-vuotiaalla tulisi olla mahdollisuus opiskella omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna, jos hänellä on jo ammatillinen tutkinto. Valiokunta ei pidä tällaisen poikkeuksen tekemistä välttämättömänä, koska nuorella on tällöin melko tuore ammatillinen koulutus eikä sen vuoksi yleensä ole tarpeellista, että hänen uudelleenkoulutustaan tuettaisiin työttömyysturvajärjestelmästä. Tarvittaessa nuori voi kuitenkin päästä työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen ja saada työttömyysetuutta tällä perusteella.

Opintojen edistymisen seuranta

Lakiehdotuksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto seuraa työnhakijan opintojen etenemistä työnhakusuunnitelmassa sovitulla tavalla. Jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi, työ- ja elinkeinotoimisto päättää, ettei työnhakijan omaehtoista opiskelua voida enää tukea työttömyysetuudella. Oikeus työttömyysetuuteen lakkaa tällöin ajankohdasta, josta työnhakijan opintojen ei voida katsoa edenneen riittävästi.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan säännös "on kirjoitettu siten, että työ- ja elinkeinotoimistolla ei ole harkinnanvaraa sen suhteen, lopettaako se työnhakijan oikeuden opiskelun tukemiseksi maksettavaan työttömyysetuuteen tarvittaessa takautuvasti. Työ- ja elinkeinoministeriö ei pidä mahdollista takautuvaa etuusoikeuden menettämistä kohtuuttomana, koska työnhakijalla on aina tiedossaan se, miten hänen tulisi edistyä opinnoissaan. Lisäksi korkeakouluopinnoissa vaadittava kuukausittainen opintopistemäärä lasketaan opiskelukuukausien keskiarvona, joten esimerkiksi yhden

tentin reuttaminen ja uusiminen ei aiheuttane etuusoikeuden katkaisemista. Jos takautuvilta etuuden menetyksiltä haluttaisiin välttyä, työ- ja elinkeinotoimisto joutuisi seuraamaan työnhakijan opintojen etenemistä ja osallistumista opetukseen huomattavasti suunniteltua useammin. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena työnhakijan, oppilaitoksen eikä työ- ja elinkeinotoimiston kannalta."

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on lausunnossaan pitänyt tärkeänä, että opintojen etenemistä seurattaisiin sellaisella tavalla ja tiheydellä, etteivät mahdolliset opintojen hidastumiset tai keskeytykset johtaisi taannehtivasti pitkältä ajalta tuen takaisinperintään. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan huoleen.

Valiokunta korostaa, että työ- ja elinkeinotoimistojen sekä oppilaitosten tulee informoida koulutukseen hakeutuvia työttömiä hyvin opintojen edistymisen vaikutuksesta etuuksien saamiseen. Kun työ- ja elinkeinotoimiston edustaja sopii työnhakijan kanssa omaehtoisen koulutuksen ottamisesta työnhakusuunnitelmaan, hänen tulee samalla antaa työnhakijalle selkeät ohjeet siitä, mitä tulee tehdä opintojen alkaessa viivästyä, jotta välttyy etuuksien takaisinperinnältä.

Omaehtoisen koulutuksen tukijärjestelmän muutoksen tavoitteena on kannustaa aikuisia hakeutumaan koulutukseen, joka nostaa heidän osaamistasoaan ja parantaa työllistymismahdollisuuksia. Erityisesti on pidetty tärkeänä saada koulutuksen piiriin ne henkilöt, joilla ei ole lainkaan ammatillista koulutusta tai joiden ammatillinen koulutus on aikoinaan jäänyt kesken. Opimisvaikeudet ovat voineet olla yhtenä syynä siihen, että koulutukseen ei ole hakeuduttu tai päästy taikka koulutus on keskeytetty. Valiokunta pitää tärkeänä, että seurataan, kuinka merkittävästi tämä lainmuutos auttaa tätä kohderyhmää.

Työn ohella opiskelleen työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen

Valiokunta on useissa mietinnöissään ja lausunnoissaan vuosien varrella kiinnittänyt huomiota työn ohella opiskelleiden henkilöiden vaikeuk-

siin saada työttömyysetuutta, jos he jäävät työtömiksi opiskelujen ollessa kesken. Ongelma on liittynyt siihen, että opinnot on usein tulkittu päätoimisiksi ja työttömyysetuus on evätty sillä perusteella, että työnhakijan ei ole katsottu olevan työmarkkinoiden käytettävissä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on lähettänyt opintojen sivu- tai päätoimisuutta koskevasta tulkinnasta kirjeen työ- ja elinkeinotoimistoille keväällä 2009. Kirjeessä korostetaan, että vallitsevassa talous- ja työllisyysilanteessa on tärkeää, että lomautetut ja irtisanotut pitävät yllä ja kehittävät ammattitaitoaan ja työllistymisvalmiuksiaan. Tästä syystä ministeriö kehottaa työ- ja elinkeinotoimistoja käyttämään niille jäävää harkintavaltaa hakijaystävällisesti opintojen sivu- tai päätoimisuudesta päätettäessä.

Valiokunta yhtyy ministeriön kirjeessä esitettyihin näkemyksiin ja pitää erittäin tärkeänä, ettei esimerkiksi iltaopiskelijana aloitettu tutkintoon johtava koulutus estä työttömyysturvan saantia, jos opiskelija osoittaa, että hän on koko-aikaisessa työssä ollessaan edennyt opinnoissaan normaalisti. Valiokunta korostaa lisäksi, että päätoimisiksi tulkittavat opinnot tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää työnhakusuunnitelmaan omaehtoisena koulutuksena niin, että vältytään tilanteilta, joissa työnhakija joutuu keskeyttämään opintonsa saadakseen työttömyysturvaa.

Ylläpitokorvaukset

Työvoimapoliittisten toimenpiteiden ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun ajalta maksettavaa ylläpitokorvausta esitetään korotettavaksi yhdellä eurolla ja työ-säkäyntialueen ulkopuolella järjestettävien toimenpiteiden ja opiskelun ajalta maksettavaa korotettua ylläpitokorvausta kahdella eurolla.

Valiokunta pitää korotuksia tärkeinä ja tarpeellisina ottaen huomioon elin- ja matkustus-kustannusten nousu, joka on tapahtunut vuoden 2004 alusta tehdyn edellisen korotuksen jälkeen. Valiokunta painottaa, että on tärkeää huolehtia ylläpitokorvausten säilymisestä kustannuskehityksen mukana.

Uudistuksen yhteydessä yhtenäistetään ylläpitokorvausten maksamista niin, että oikeus ylläpitokorvaukseen koskee työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun lisäksi kaikkia työmarkkinatoimenpiteitä. Valiokunta pitää uudistusta tärkeänä ja korostaa, että osallistumista aktiivitoimenpiteisiin on tärkeää kannustaa korvaamalla osallistumisesta aiheutuvat kustannukset ylläpitokorvauksella.

Työ- ja elinkeinotoimistojen resurssit

Sosiaali- ja terveystoimistoja on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota työhallinnon resurssien riittävyteen. Valiokunta korostaa, että työ- ja elinkeinotoimistoissa tulee osoittaa resursseja asiakkaan koulutustarpeiden, -mahdollisuuksien ja -vaihtoehtojen selvittelyyn ja työnhakusuunnitelmien yksilölliseen laadintaan.

Sosiaali- ja terveystoimistoja pitää uudistuksen toteuttamista haasteellisena työ- ja elinkeinotoimistoille. Lomautettujen ja irtisanottavien määrän kasvaessa toimistoissa tulisi pystyä palvelemaan entistä suurempaa asiakaskuntaa entistä yksilöllisemmin. Vaikka uudistuksen suomaa kouluttautumismahdollisuuksia käyttävät todennäköisimmin lyhyen työttömyyden omaavat, aktiiviset ja elämänhallinnaltaan kunnossa olevat asiakkaat, tulisi TE-toimistoissa pystyä edelleen myös pitkäaikaistyöttömien ja heikoimassa työmarkkina-asemassa olevien aktivointiin. Valiokunnan näkemyksen mukaan TE-toimistojen resursseja tulisi vahvistaa työn lisääntymistä vastaavasti.

Omaehtoisen opiskelun lisääntyminen ei nykyisessä suhdannetilanteessa vähennä työvoimapoliittisen koulutuksen tarvetta. Sisällöltään laadukasta koulutusta pitäisi pystyä tarjoamaan eri osissa maata kysyntää vastaavasti. Sosiaali- ja terveystoimistoja pitää kohtuuttomana tilannetta, että monilla alueilla työvoimapoliittiseen koulutukseen pääsy on suhteellisesti vaikeampaa kuin korkeakouluopintoihin pääsy. Valiokunta pitää tärkeänä, että työvoimapoliittisen koulutuksen järjestämiseen pystytään varaan lisäresursseja.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnossa esitettyihin näkemyksiin tarpeesta turvata työhallinnon resurssien riittävyys lisääntyneen asiakasmäärän ja kasvavien laatuvaatimusten paineessa. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että TE-toimistoissa resursseja kohdennetaan ensisijaisesti nuorten, vastavalmistuneiden ja juuri työtömäksi jääneiden aktivoimiseen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallituksen esityksen tavoitteiden saavuttaminen turvataan huolehtimalla tarvittavien resurssien ohjaamisesta työ- ja elinkeinotoimistoille.

Yksityiskohtaiset perustelut

6. luku. Ammatillisen kehittymisen palvelut

1 §. Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus ja koulutuksen ajalta maksettavat etuudet. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää, että julkisesta työvoimapalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1344/2002) 18 ja 19 §:ään sisältyvät säännökset edellytyksistä, jotka koskevat korkeakoulututkinnon ja lukio-opintojen hankkimista työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, siirretään lain tasolle lisäämällä 6 lukuun uusi 1 a ja 1 b §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen jäisi valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella muista työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaa koskevista seikoista.

1 a §. Työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena hankittava korkeakoulututkinto. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta esittää, että 6 lukuun lisätään uusi 1 a §, johon otetaan julkisesta työvoimapalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1344/2002) 18 §:ssä olevat säännökset korkeakoulututkinnon hankkimisesta työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena.

Pykälän 1 momentissa säädetään korkeakoulupintojen hankkimisesta. Momentti koskisi sekä ammattikorkeakoulussa suoritettavaa tutkintoa että yliopistossa suoritettavaa alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa. Ammattikorkea-

koulututkintoa koskevista tarkemmista edellytyksistä säädettäisiin 2 momentissa ja yliopistossa suoritettavasta alemmasta ja ylemmästä korkeakoulututkinnosta 3 momentissa. Pykälässä käytetyt käsitteet vastaavat vakiintunutta työhallinnon toimialalla käytettyä käsitteistöä.

1 b §. Työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena hankittavat lukio-opinnot. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta esittää, että 6 lukuun lisätään uusi 1 b §, jossa säädetään lukio-opintojen hankkimisesta työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena nykyistä julkisesta työvoimapalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1344/2002) 19 §:ää vastaavasti.

Pykälässä mainitulla ammatillisella koulutuksella viitataan kaikkeen toisen asteen ja korkeasteen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen tai muuhun ammatillista pätevyyttä edistävään jatko- ja lisäkoulutukseen. Käsite vastaa muussa työhallinnon toimialan lainsäädännössä käytettyä käsitteistöä.

7. luku. Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

7 §. Kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen. Hallituksen esityksessä työttömyysturvain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 179/2009 vp) ehdotetaan lisäpäiväoikeuden alkamisikää nostettavaksi 59 vuodesta 60 vuoteen. Muutos koskisi niitä työnhakijoita, jotka ovat syntyneet vuonna 1955 tai sen jälkeen. Esityksen perusteluissa on lisäksi todettu, että ikärajan noston vuoksi kuntien velvoitetta työllistää ikääntyneitä työntekijöitä laajennetaan koskemaan niitä työttömiä, jotka lainmuutoksen vuoksi eivät enää olisi lisäpäiviin oikeutettuja. Tätä koskevia muutosehdotuksia ei kuitenkaan sisälly kyseiseen hallituksen esitykseen eikä myöskään nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen.

Valiokunta esittää, että ikärajan nostosta johtuva kuntien työllistämisvelvoitteen muutos tehdään siten, että nykyinen 7 §:n 1 momentti, joka koskee ennen vuotta 1950 syntyneitä, kumotaan tarpeettomana ja nykyinen 2 momentti siirtyy 1 momentiksi siten muutettuna, että 59 vuoden

ikäraja muutetaan 60 vuodeksi. Pykälän muihin momentteihin tehdään 1 momentin kumoamises- ta johtuvat tekniset muutokset.

8 §. *Työllistämismääräysten rajoitukset ja lakkaaminen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 7 §:n muutoksista johtuvat muutokset.

9. luku. *Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu*

4 §. *Sopiminen opiskelusta työnhakusuunnitelmassa.* Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ajankohdasta, jolloin työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella on viimeistään sovittava työnhakusuunnitelmassa, tulisi säätää laissa. Tämän vuoksi valiokunta esittää säädöstä muutettavaksi siten, että asetuksen antamisvaltuus poistetaan. Ehdotetun pykälän mukaan omaehtoisen koulutuksen tukemisesta on sovittava suunnitelmassa ennen opintojen aloittamista. Opintojen aloittamisella tarkoitetaan opintojen tosiasiallista aloittamista. Koska työnhakijan kannalta on tärkeää tietää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, voidaanko kyseisten opintojen suoritta-

mista tukea työttömyysetuudella, työnhakijoita on syytä opastaa siihen, että he saattavat asian työ- ja elinkeinotoimiston harkittavaksi heti, kun tieto opiskelupaikan saamisesta on tullut.

Opiskelijalla ei ole subjektiivista oikeutta saada työttömyysetuutta omaehtoiseen opiskeluunsa, vaan työ- ja elinkeinotoimisto päättää koulutuksen ottamisesta työnhakusuunnitelmaan tarkoituksenmukaisuusharkinnan pohjalta. Tästä syystä työnhakijalle ei esitetä annettavaksi valitusoikeutta päätökseen. Ottaen huomioon, että kyseessä on varsin tärkeä päätös työnhakijan kannalta, valiokunta korostaa, että harkinnan tulee olla tasapuolista ja tosiasioihin perustuvaa ja kielteisen päätöksen perusteet tulee selvittää huolellisesti työnhakijalle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että 2.—13. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisesta työvoimapalvelusta 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1295/2002) 12 luvun 7 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 909/2008, *(poist.)*
muutetaan 6 luvun 1 §, 7 luvun 5 ja 7 § sekä 8 §:n 1 momentti, 9 luku, 10 luvun 1 §:n 3 momentti, 3 ja 5 § sekä 6 §:n 1 momentti, 12 luvun 3—5 § ja 13 luvun 2 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 5 § osaksi laeissa 1050/2004 ja 1177/2007 ja 7 § osaksi laissa 1216/2005, 9 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 10 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 1062/2006, 3 § osaksi laissa 925/2003, 12 luvun 3 § osaksi laissa 458/2005, 4 § osaksi laissa 364/2004 sekä 13 luvun 2 § osaksi laissa 1095/2006, ja

lisätään 6 lukuun uusi 1 a ja 1 b § seuraavasti:

6 luku

Ammatillisen kehittymisen palvelut

1 §

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus ja koulutuksen ajalta maksettavat etuudet

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on pääasiassa ammatillisia valmiuksia edistävää koulutusta. Yleissivistävää koulutusta voidaan hankkia ammattiin tai tehtävään valmentavana koulutuksena silloin, kun sen puuttuminen estää työllistymistä tai osallistumista ammatilliseen koulutukseen. Hankittavaan koulutukseen voi käytännön ammatillisten valmiuksien parantamiseksi sisältyä työssä oppimista ja harjoittelua. *Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankkimisesta* säädetään *tarkemmin* valtioneuvoston asetuksella.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

1 a § (Uusi)

Työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena hankittava korkeakoulututkinto

Korkeakoulututkinto voidaan hankkia työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena vain opiskelijaryhmälle.

Ammattikorkeakoulututkinnon hankkimisen edellytyksenä on, että siihen valittava henkilöasiakas on aiemmin suorittanut vähintään opistoasteen tutkinnon tai että kyse on keskeytyneen ammattikorkeakoulututkinnon loppuunsaattamisesta, minkä arvioidaan edellyttävän enintään 18 kuukauden päätoimisia opintoja.

Yliopistossa suoritettavan ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon hankkimisen edellytyksenä on, että:

1) alemman korkeakoulututkinnon loppuunsaattamisen arvioidaan edellyttävän enintään 12 kuukauden päätoimisia opintoja;

2) ylemmän korkeakoulututkinnon loppuunsaattamisen arvioidaan edellyttävän enintään 24 kuukauden päätoimisia opintoja.

Työvoimaviranomaisen tulee ennen korkeakoulututkinnon hankintapäätöstä pyytää asiasta lausunto opetusministeriöltä.

1 b § (Uusi)

Työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena hankittavat lukio-opinnot

Lukio-opintojen hankkiminen työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena edellyttää, että puuttuva opintosuoritus tai aiempien lukio-opintojen opintomenestys ilmeisesti on esteenä ammatillisen koulutuksen suorittamiselle.

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

5 §

(Kuten HE)

7 §

Kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen

Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai koulutukseen, jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. *(Uusi)*

Jos työttömälle työnhakijalle järjestetään *1 momentin* nojalla koulutusta, hänellä on koulutusaikana oikeus työttömyyspäivärahaan ja ylläpitokorvaukseen samoin edellytyksin kuin jos hän olisi aloittanut ennen työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymistä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen. *(HE:n 3 mom.)*

Jos *1 momentissa* tarkoitettua työtöntä ei voida työllistää avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa koulutusta tai kuntoutusta, hänen kotikuntansa on työvoimaviranomaisen osoituksesta järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus kahdeksan kuukauden ajaksi (*työllistämiselvoite*). Kunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä. Kunnalla on oikeus saada palkkatukea työntekijöistä, jotka työ- ja elinkeinotoimisto on osoittanut sen työllistettäväksi työllistämiselvoitteen perusteella. (*HE:n 4 mom.*)

Työllistämiselvoitteen perusteella järjestetävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalle järjestetään hänen työkykyään vastaavaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä. (*Uusi*)

Työllistämiselvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (*Uusi*)

8 § (*Uusi*)

Työllistämiselvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen

Jos henkilö on jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täyttynyt ennen *7 §:n 1 momentin mukaista 57 vuoden* ikää, ei *7 §:ää* sovelleta.

9 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Sopiminen opiskelusta työnhakusuunnitelmassa

Tuettavasta opiskelusta on sovittava työnhakusuunnitelmassa ennen opintojen aloittamista. (*Poist.*)

(2 mom. kuten HE)

5—9 §
(Kuten HE)

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

1, 3, 5 ja 6 §
(Kuten HE)

12 luku

Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

3—5 §
(Kuten HE)

13 luku

Muutoksenhaku

2 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

TyVM 11/2009 vp — HE 178/2009 vp

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Arto Satonen /kok	Jari Larikka /kok
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Markus Mustajärvi /vas
jäs.	Anna-Maja Henriksson /r	Sanna Perkiö /kok
	Arja Karhuvaara /kok	Paula Sihto /kesk
	Johanna Karimäki /vihr	Katja Taimela /sd
	Merja Kuusisto /sd	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Merja Kyllönen /vas	Jyrki Yrttiaho /vas (osittain).
	Esa Lahtela /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Tämä esitys kytkeytyy läheisesti hallituksen esitykseen HE 179/2009 vp, joten niiden vaikutusta pitää arvioida rinnan. Hallituksen esitykset sisältävät sekä selkeitä parannuksia että vielä suurempia heikennyksiä työttömien asemaan.

Työttömien määrä kasvoi vuoden aikana (Työllisyyskatsaus 10/2009) 77 000 hengellä. Työttömiä oli kaiken kaikkiaan 270 000. Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli melkein viisisataatuhatta työnhakijaa. Nuorten työttömyys kasvoi erityisen nopeasti, ja myös virta pitkäaikaistyöttömyyteen lisääntyi. Nämä kehityssuunnat tulevat vahvistumaan vuodenvaihteen jälkeen. Siksi kaikkia hallituksen esityksiä ja niiden vaikutuksia pitää arvioida sen olettaman pohjalta, että työttömyys jatkaa kasvuaan eikä äkillistä muutosta parempaa tapahdu.

Huolimatta nopeasti lisääntyvästä työttömien määrästä työhallinnon toimenpitein oli sijoitettuna yli kolmetuhatta henkilöä vähemmän kuin vuosi sitten. Ongelmat ESR-rahojen käyttöönotossa, työllisyyslisäbudjetista luopuminen keväällä, vastuuministereiden puheet elvytyksen lopettamisesta ja vuosittain käyttämättä jäävät työllisyysmäärärahat osoittavat, ettei työttömyyden kasvuun kyetä reagoimaan riittävästi. Näin monet hallituksen esitysten hyvätkin tarkoitukset menettävät merkityksensä.

Nykyisellä koulutustarjonnalla ja määrärahasolla ei kyetä vastaamaan kasvavaan tarpeeseen. Siksi suuri joukko koulutukseen hakevia työttömiä jää ilman koulutuspaikkaa. Mikäli mahdollisen koulutuspaikan saanti siirtyy lähemmäs 500 työttömyysturvapäivän maksun enimmäisrajaa, kasvaa kouluttautumiskynnys. Näin hallituksen esitys kääntyy omaa tarkoitustaan vastaan. Harvaan asutuilla ja vähäväkisillä alueilla ei sopivaa koulutustarjontaa aina löydy, ja suuremmilla paikkakunnilla koulutuksiin hakeutuu moninkertainen määrä, mitä voidaan valita.

Koulutuksen aikaisen ylläpitokorvauksen ja korotetun ylläpitokorvauksen nostaminen yhdellä tai kahdella eurolla päivässä on minimaalisen pieni. Edellinen korotus tehtiin vuonna 2004, ja senkin vuoksi korotusten tulisi olla esitettävä korkeampia.

Tukeen oikeuttavien opintojen keskeyttäminen (9 luvun §) voi aiheuttaa tilanteen, ettei henkilö itsekään tiedä, onko hän työtön vai opiskelija ja mihin etuuteen hän on oikeutettu. Opintojen päättymistä, hyväksyttävää syytä niiden päättämiseen ja työttömyyden alkamista ei esityksessä ole muotoiltu tarkasti. Pahimmillaan henkilö voi olla pitkään ilman mitään etuutta ja hänellä voi käynnistyä takaisinperintä jo maksettusta koulutusajan etuudesta.

Myös hallituksen esityksen 25 vuoden ikäraja koulutusaikaisen etuuden saamiseksi on perusteeton. Erityisen oudoksi asetetun rajan tekee se, ettei sitä ole millään lailla edes yritetty perustella esityksessä. Nuorella, ammattikoulutuksen hankkineella työttömällä voi olla riittävä määrä työvuosia ennen 25 vuoden ikää. Vaikka laissa ei olisi ikärajaa, säilyisi opintotuki silti ensisijaisena opiskelijan tukimuotona.

Esitämme pykälämuutosten lisäksi eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa riittävien resursien turvaamiseksi valtion talousarvioon, jotta koulutuspaikkoja kyetään järjestämään kysyntää vastaavasti (Vastalauseen lausumaehdotus).

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2.—13. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki**julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisesta työvoimapalvelusta 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1295/2002) 12 luvun 7 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 909/2008,
muutetaan 6 luvun 1 §, 7 luvun 5 § ja 7 § sekä 8 §:n 1 momentti, 9 luku, 10 luvun 1 §:n 3 momentti, 3 ja 5 § sekä 6 §:n 1 momentti, 12 luvun 3—5 § ja 13 luvun 2 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 5 § osaksi laeissa 1050/2004 ja 1177/2007 ja 7 § osaksi laissa 1216/2005, 9 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 10 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 1062/2006, 3 § osaksi laissa 925/2003, 12 luvun 3 § osaksi laissa 458/2005, 4 § osaksi laissa 364/2004 sekä 13 luvun 2 § osaksi laissa 1095/2006, ja
lisätään 6 lukuun uusi 1 a ja 1 b § seuraavasti:

6 luku

Ammatillisen kehittymisen palvelut

1—1 b §
 (Kuten TyVM)

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

5, 7 ja 8 §
 (Kuten TyVM)

9 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

1 §
 (Kuten TyVM)

2 §

Yleiset edellytykset ja etuudet

Työnhakijalla, (*poist.*) joka opiskelee omaehtoisessa koulutuksessa, on oikeus työttömyysetuuteen työttömyysturvalaissa säädetyin edellytyksin, jos:

1) työnhakijalla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve ja toimisto *yhteistyössä hakijan kanssa* arvioi, että omaehtoisen opiskelun tukeminen on työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisin keino parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa;

(2—4 kohta kuten TyVM)
 (2 mom. kuten TyVM)

3—6 §
 (Kuten TyVM)

7 §

Opintojen seuranta ja keskeytyminen

(1 mom. kuten TyVM)

Jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimis-

tolle opintojen etenemisestä työnhakusuunnitelmassa sovitulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto päättää, ettei työnhakijan omaehtoista opiskelua voida enää tukea työttömyysetuudella. Oikeus työttömyysetuuteen lakkaa tällöin ajankohdasta, *jolloin työ- ja elinkeinotoimisto on todennut, etteivät opinnot etene vaaditulla tavalla* tai jona työnhakijan olisi tullut ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle opintojen etenemisestä.

(3 ja 4 mom. kuten TyVM)

8 ja 9 §
(Kuten TyVM)

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

1 §
(Kuten TyVM)

3 §

Oikeus ylläpitokorvaukseen

Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen ja 9 luvussa tarkoitettuihin omaehtoiisiin opintoihin osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvauksena työnhakijalla on oikeus saada ylläpitokorvausta *10 euroa päivältä*.

Jos työnhakija osallistuu työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen tai 9 luvussa tarkoitettuihin omaehtoiisiin opintoihin, maksetaan ylläpitokorvaus korotettuna *20 euroon* päivältä. Korotettuna maksettavaan ylläpitokorvaukseen on oikeus myös työnhakijalla:

(1—3 kohta kuten TyVM)

(3 ja 4 mom. kuten TyVM)

5 ja 6 §
(Kuten TyVM)

12 luku

Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

3—5 §
(Kuten TyVM)

13 luku

Muutoksenhaku

2 §
(Kuten TyVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten TyVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että koulutuspaikkojen järjestämiseksi turvataan

riittävät määrärahat, jotta mahdollisimman moni työtön voi aloittaa opinnot heti työttömyyden alettua.

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Markus Mustajärvi /vas
Merja Kyllönen /vas

Jyrki Yrttiaho /vas
Esa Lahtela /sd

Yhdymme tähän vastalauseeseen lausumaehdotuksen osalta.

Jukka Gustafsson /sd
Merja Kuusisto /sd
Katja Taimela /sd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Kasvavan työttömyyden aikana työvoimapaalveluihin on panostettava ja työllisyyttä lisääviä hankkeita on tuettava voimakkaasti. Kannatamme hallituksen esitystä sinänsä, sillä se parantaa työttömien kouluttautumismahdollisuuksia. Työvoimapaalvelujen tilanne on kuitenkin kestävä, sillä hallitus ei takaa TE-toimistoille tarvittavia resursseja. TE-toimistojen resurssit eivät nykyiselläänkään vastaa kasvavan työttömien määrän tarpeita. Tästä huolimatta hallitus kuormittaa työvoimapaalvelun taakkaa jälleen uudella esityksellä, joka toisi TE-toimistoihin lisää asiakkaita ja avuntarvitsijoita. Hallituksen esityksen hyviä tavoitteita ei voida saavuttaa, jos

työvoimapaalveluiden määräraha- ja henkilöstötarpeita ei turvata.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (Vastalauseen lausumaehdotus)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallituksen esityksen tavoitteiden saavuttaminen turvataan huolehtimalla tarvittavien resurssien ohjaamisesta työ- ja elinkeinotoimistoille.

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Jukka Gustafsson /sd
Katja Taimela /sd

Esa Lahtela /sd
Merja Kuusisto /sd